

τῶν ὅτι ποτὲ φρονέουσι, καὶ τοῦτο οὐχὶ παρὰ τὸ προσήκον περὶ τῶν πολιτικῶν, ἀλλὰ κατ' ἐπάγγελμα μάλιστα περὶ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν Ἀγίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, περὶ ἧς παρρησιάζομαι ἤδη νὰ προβάλω εἰς τὴν ἡμετέραν ἀξιοπρέπειαν καὶ ἐμβρίθειαν δύο τινὰ ἐκεῖνα, πρῶτον μὲν, τὴν πρὸς μεγάλην Ἐκκλησίαν διαλλαγὴν τε καὶ σύμπνοιαν, καὶ δεύτερον τὴν διόρθωσιν καὶ βελτίωσιν τοῦ ἡμετέρου κλήρου, καὶ τοῦτο ὅσον τὸ δυνατόν κατ' ἐπιτομήν.

Τίς ἀγνοεῖ, ὦ ἄνδρες Σεβασμοί, ὅτι ἡ ἡμετέρα Σύνοδος, ἡ ἐπὶ τῆς Ἀντιβασιλείας συσταθεῖσα, ἐσκευωρήθη ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ διὰ θείας, ὑπὸ ἑξωτερικῆς ὑπαγορευομένης ἐπιβουλῆς, ἐν ᾗ ἔπρεπε νὰ κατορθωθῇ τοῦτο συναινέσει καὶ τῆς, ἀφ' ἧς ἐσμὲν κεχωρισμένοι: Τίς δὲ οὐκ οἶδεν, ὅτι καὶ οἱ παρευρεθέντες τότε ἡμέτεροι Ἱεράρχαι, παραθυρούμενοι πανταχόθεν, καὶ παρωθούμενοι εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῶν νενομοθετημένων ὑπὸ τῆς ἐπιβουλῆς καὶ κακοβουλῆς ξενοκρατείας τότε, ὑπέγραψαν ἀδαδανίστως, ὅσα ἔδοξε τοῖς τότε τὰ πράγματα βραδύργουσι: Ἐντεῦθεν ἄρα δύο ἄτοπα μάλιστα συνέβησαν ἐκεῖνα τοῖς ἔλλησι, πρῶτον μὲν ἡ περιφρόνησις πρὸς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν, ὡς μηδενός λόγου γενομένου πρὸς αὐτὴν περὶ ἀνεξαρτησίας νομίμου καὶ ἐλλόγου, ὡς ἔπρεπε: διὸ καὶ ἦλθεν εἰς παράπονα δίκαια καθ' ἡμῶν. Δεύτερον δέ, ὅτι εἰς τσαύτην ἀδυναμίαν καὶ ἀδράνειαν περιωρίσθη ἡ Ἱερά Σύνοδος, ὥστε δὲν ἐδύνατο πλέον, μήτε βελτίωσιν τινα νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὸν κλῆρον, μήτε τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιβουλὰς νὰ ἀποκρούσῃ, αἵτινες ὑπεφύοντο ἄλλοτε ἄλλως, καὶ οἱ λύκοι μονονοῦγι ἐπεπήδουν ἄλλας ἄλλοθεν εἰς τὴν ἱεράν μάνδραν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Ὅθεν ἐξαγοραζόμενοι οἱ ἡμέτεροι Ἱεράρχαι τὸν καιρὸν, ὡς ἐν ἡμέραις πονηραῖς, ἐθεώρουν πόρρωθεν τὰ γιγνόμενα, ἐξαιτούμενοι μεταβολὴν θεόθεν σωτήριον, καὶ αὕτη πάρεστιν ἤδη.

Μένει λοιπὸν εἰς τὴν ἡμετέραν ἀξιοπρέπειαν καὶ προαίρεσιν ἡ διαλλαγὴ πρὸς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν, ἵνα ὡσιν ἀμφοτέραι πρὸς ἀλλήλας συνδεμέναι, ἐλεύθεραι μὲν καὶ ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων πολιτικῶς, σύμφωνοι δὲ καὶ ἠνωμένοι μετ' ἀλλήλων δογματικῶς πρὸς τὸ ἀντιστήναι ἐν ἐνότητι πίστεως καὶ πνεύματος κοινωνίᾳ πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας τοῦ σκότους πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ αἰῶνος τούτου ἐν ταῖς κατὰ τὸ μέλλον περιστάσεσι τῆς ἐκκλησίας: αἵτινες οὐδὲ ἐκλείψουσι πώποτε ἀφ' ἡμῶν οἷ' ἄλλα καταχθόνια τέλη, καὶ τοῦτο μὲν πρῶτον.

Ἐλθωμεν δὲ ἤδη καὶ εἰς τὸ δεύτερον τὸ περὶ τοῦ κλήρου ὅς ἐστι τὸ σέμνωμα καὶ ἀγλάτωμα μάλιστα τῶν ἐθνῶν, καθότι ἔθνος ἐλεύθερον, ἐὰν μὴ ἔχῃ καὶ ἱερατικὸν σοφὸν καὶ ἀνάλογον τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ ἀνεξαρτησίας πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἀξιοπρέπειαν, τὸ τοιοῦτον νομίζεται ὡς νόμισμα κίβδηλον, τὰ μὲν ἔξω τυχόν ἀποστίλβον καὶ σελαγίζον, τὰ δὲ ἔσω ὑπόχαλκον ὄν καὶ σαθρόν: οὐδεὶς λοιπὸν ἀγνοεῖ, ὅτι τὰ κατὰ πάντα, τοὺς δῆμιους ὑπὸ τῶν νῦν ἱερέων πραττόμενα, εἰς τσαῦτα ὑποπίπτουσιν ἀτοπήματα, ὥστε μήτε αὐτὸς ὁ Ἀλφειὸς δύνα-

1. Τὸ χειρόγραφον ἔχει παραθυρούμενοι.

ται γὰρ τὰ ἐξαλείψῃ, ἐὰν μὴ Νεῖλος τις ἀνοῖθην ἐμπνευσθεὶς, ἐπιφέρῃ τὴν κοσμιότητα σὺν ἀγισσύνη. Φροντιστήριον Ἱερατικὸν ἐνταῦθα, ὃ ἀνδρες Ἕλληνας, ἀνάλογον καὶ ἄξιον πεντακοσίων δήμων, ἐν ᾧ οἱ ἱερεῖς παιδεύομενοι φερωνύμως τὰ τῆς ἐκκλησίας μυστήρια, δυνήσονται καὶ ἑαυτοὺς θελτιοῦν καὶ ἐτέρους διδάσκειν, ἵνα ὡσιν οἱ τελοῦντες τῶν τελουμένων τελειότεροι, καὶ οἱ κατηχοῦντες τῶν κατηχομένων θεολογικώτεροι. ἄλλως δὲ δικτύοις ἀναγινῶν θηρεύουσιν ἐσόμεθα ὅμοιοι. Ταῦτα μὲν οἶδα, ἔτι καὶ παρ' ἀξίαν πεπαρήσιασμα· ἀλλ' ὑμεῖς δότε συγγνώμην τοῖς ἀμαρτάνουσιν· ἐγὼ δὲ μένω μὲ τὸ προσήκον σέβας, συνοδεύων ἀεὶ τὰς ἱερὰς ὁμῶν ἐργασίας μὲ τὰς ταπεινάς μου εὐχάς.

τῆ β' Δεκεμβρίου 1843

ἐκ τῆς Αἰγίνης

Νεόφυτος Δούκας

Γ'

Θεοφάνει Σιατιστιῇ Νεόφυτος Δούκας εὖ πράττειν.

Ἐξορῶμαι κάμοι ὁ ὅλος, καὶ τὸ δικτυόν ἢ εὐτελές, ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἰσχυρός. Εἶθ' οὖν γένοιτο ἐκ πάντων ἀφθονος ἢ ἀγρα τῇ Ἐκκλησίᾳ λαθῶν οὖν τὸν λόγον, ὁδὸς δέομαι τῷ Γράμματι, ὅπως διὰ νομιμωτέρας ὁδοῦ πρὸς τὴν πανελλήνιον ἀφίκηται Σύνοδον. Ἐξόρωσο.

τῆ δ' Δεκεμβρίου 1843

ἐκ τῆς Αἰγίνης

Νεόφυτος Δούκας

Δ'

Μιχαὴλ Σχινᾷ Νεόφυτος Δούκας εὖ πράττειν

Μὴ οἰηθῆς αἰτηρῶν μοι εἶναι τὸ πρᾶγμα οὕτω προπετῶς, ἴδιον ἔντα με, πρὸς τὴν πανελλήνιον παρήρησιασασθαι Σύνοδον· οὐ μὰ τοὺς λόγους αὐτοῦς, οὐ τοῦτ' ἐστίν, ἀλλ' ἦτοι κόρυζα γηραλέα, ἧ καὶ πρόθος αὐτοῦ τοῦ πράγματος, οὐ ποιοῦμαι τὴν αἴτησιν· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλους ἀκούω, ἰδιώτας ὁμοίως τυγχάνοντας, ἐλευθέρως ἀναφέρειν πρὸς ἐκείνην, ἃ ἑκάστῳ δοκεῖ περὶ τῶν κοινῆ συμφερόντων. Πέμψον οὖν δέομαι, τὸν λόγον ἐκεῖσε, προσθεὶς ὅ,τι ποτ' ἂν σοι δόξῃ ἀμεινον εἶναι.

Βάλλ' οὕτως, αἶκεν τι φάος ἕλλησι γένοιτο.

Τὰ γὰρ καλὰ, τοῖς λόγοις πολλὰκις διαρδεύομενα, καὶ διὰ χρόνου μωσαχέεται, ἀλλ' ἔσθ' ἔτε ἀναβλαστήσει. Ἐξόρωσο.

τῆ δ' Δεκεμβρίου αὐριγ'

ἐκ τῆς Αἰγίνης

Νεόφυτος Δούκας

Ε'

Ἀνδρόνικος καὶ Θεόφιλος

Διττοὶ λόγοι θρυλλοῦνται περὶ σοῦ, ὦ Θεόφιλε, τῶν μὲν, ὡς μαλακῶς πως ἔχεις, λεγόντων· τῶν δὲ, ὅτι καὶ μελεγχολία τυγχάνεις περι-

«Θεολογία» Τόμος ΙΓ'

17

πεσών· καὶ διὰ τοῦτο φασὶ πολλὰς ἡμέρας ἀνέξοδόν σε γενέσθαι· ἐγὼ δὲ μόλις χθὲς Ἀθήνηθεν ἐπανελθὼν εἰκοστῇ που ἐκεῖ ἐνδιατρίψας ἡμέρα, χρείας κατεπειγούσης, ἐπλήγην τὴν ἀκοήν τῆς ἀνέσεως· οὐ γὰρ ἀνεκτῶς τὰ λεγόμενα καθήψατό μου τῆς ψυχῆς ἀνθ' ὧν οὐ νωθρῶ πρὸς ἔσπευσα ὀψόμενος ἔ.τι εἶη, ἐφ' ᾧ οὕτως ἀπρόϊτος καὶ μισόκαλος δοκεῖς με γενέσθαι. Τὸ γὰρ μὴ ἐθέλειν, ἐπειδὴν καιρὸς ἦ, καὶ αἰνεῖσθαι ἐν περιπάτοις ἔσθ' ὅτε μετὰ τῶν φιλοῦντων ἀποστροφὴν τινα ὑπρδηλοῖη πρὸς ἐκείνους. Ταῦτ' οὖν κοινώσας κάμοι, ὡς μερισσομένη ἂν τὸ πάθος ἔ.τι εἶη, ἀνύστημόν τι ἔση σεαυτῷ πεπραχώς· πολλὰ γὰρ ἰσχύει ἢ παρὰ φίλων παραμυθία, ἐξ εἰλικρινείας προσφερομένη.

Θεοφ.—Σοὶ μὲν, ὦ Ἀριστε Ἀνδρόνικε, χάρις, ἔτι ἅμ' ἐλθὼν, ἐπεσκέψω τὰ εἰκότα· τοῦτο γὰρ φιλίας εἰλικρινοῦς ἔστιν ἔργον, οὐκ ἀπαρνήσομαι· ἃ δὲ θρυλλεῖται περὶ ἐμοῦ παρὰ τῶν ἀνοήτων, χαιρέτωσαν· οἷς γὰρ οὐδὲν περὶ ὧν ἡμῖν μέλειν δεῖ, οὐδενὸς ἄλλου γε αὐτοῖς μελήσει, ἢ λογοποιεῖν, αἰτίας πλάττοντας, ὧν τὴν γνῶσιν πάνπαν ἀφύρηται.

Ἀνδ.—Τίνα φῆς ταῦτα; ὁρῶ γὰρ σε ὡς περὶ σπουδαίου τινὸς σκυθρωπάζοντα, καὶ ὡς ἄλλος Ἀρχιμήδης, ἐπικεκυφῶτα τῷ σκέμματι· τί οὖν οὐ μεταδίδως κάμοι τῆς ἐνοχλοῦσης σε φροντίδος, ἵν' εἴ τις εἶη καὶ παρ' ἐμοῦ ἐσθήθεια δυνατή, προσενέγκω σοι ταύτην προθύμως, εἰ μὴ τις ἄλλως ἀνήκουστόν σοι δεῖσι τοῦτο κεῖσθαι καὶ ἀπορρήτοις;

Θεοφ.—Οὐδὲν πρὸς ἔπος τὸ ἀπόρρητον εἶναί τι παρ' ἐμοί, καὶ μάλιστα πρὸς φίλον ἔντα· ἀλλ' οἶσθ' αὐτὸς, ἔτι τὸ πολιτικὸν Σύνταγμα ἤδη τέλος τοῖς Ἕλλησιν εἴληψε, καὶ ἤδη ἐλευθερώτεροι ἡμῶν αὐτῶν γεγενῆσθαι δοκοῦμεν· ἀλλὰ τοῦτο δοκεῖ μάλιστα ἐκταράξας τοὺς Δυτικούς, ἐφ' οἷς διαλλαγέντες πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἐμμένοντες τὰ αὐτὰ πρεσβεύοντες δόγματα αὐτῇ τε καὶ πάσαις ταῖς ὁμοδόξαις ἐκκλησίαις· καὶ πάλαι μὲν γὰρ ἐφωράθησαν τοῖς ἡμετέροις ἐπιβουλεύοντες δόγμασι, καὶ νῦν ἔδειξαν τρανῶς περὶ τῶν εἰς τὸ περὶ θρησκείας ἄρθρον εἰσαχθέντων ψηφισμάτων οὐκ ἀφανῶς δυσχεράναντες μὴ δυνηθέντες δὲ κωλύσαι, καὶ τοὶ πολλοὶ διαδόσοι καὶ σκευωρίαις χρησάμενα διαφθεῖραι τοὺς ἡμετέρους, ἀφέντες τὴν λεοντῆν, ἣ ἐχρήσατο ὁ Πάπας ἐπὶ τῆς σταυροφορίας, μετέρχονται ἤδη τὴν ἀλωπεκῆν, ἣν κατεσκεύασεν αὐτοῖς ὁ τῆς πολιτικῆς περιουσίας μηχανορράφος δόλος· ἢ οὐκ οἶσθ', ὃ ἔφη τις ἐκείνων ἐν Λονδίῳ περὶ ἡμῶν ἐν πλήρει τῆς βουλῆς συνεδριάσει;

Ἀνδ.—Ζεῦ, σῶσον! τί γὰρ ἂν εἶη τοῦτο ἐγὼ δὲ οὐκ οἶδα.

Θεοφ.—Αὐτὸ τὸ ἔθνος (εἰς ἡμᾶς ἀναφέρων τὸν λόγον) οὐκ ἂν προχωροῖη ἐπὶ τὸ κρεῖττον, εἰ μὴ πρότερον ἀποσπασθεῖη τῶν φρονιμάτων τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· ἕτερος δ' αὐτῶν, οὐ τῶν ἀσήμων ὧν καὶ οὕτω προσέθηκεν, εἰ δούλοιντο οἱ Ἕλληνας ἐπαναλαβεῖν τοὺς φυσικοὺς ὄρους τῆς Ἑλλάδος, ἀποσχέσθων τῶν ἐν τῷ Συντάγματι περὶ θρησκείας νόμων, πρὸς ὃ οὐκ ἀπροσφυῶς ἀντικρούσειεν· ἂν τις, ὑπαγε ἐπίσω μου Σατανᾶ, παρεμφερᾶς γὰρ τοῦτ' ἐστὶ τῷ ὑπὲρ τοῦ Διαβόλου

προβληθέντι πρὸς τὸν Σωτήρα, εἰ πεσὼν προσκυνήσεις με, δώσω σοι πάσας τὰς Βασιλείας.

Ἄνδ.—Καὶ τί πρὸς ἡμᾶς, εἰ ἐκεῖνοι, ταῦτα φρονοῦντες, εἰσὶν ἐξαπατημένοι; καὶ τί ποτ' ἂν αὐτοῖς ἐκ τούτων γένοιτο κέρδος;

Θεόφ.—Πῶς, ποῖον σε ἔπος ἀπατηλὸν φύγεν ἔρκος ὀδόντων; ὄρα, τὸ συνεστηκὸς ἐκεῖνο νέφος, ὡς ἀπὸ τῆς Ἄρκτου; τοῦτο εἰ διαρραγὲν περικλύσειε τὴν τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ Βασιλεία ἑτέρα ἀνατολικὴ αὐτόθι κατασταθῆ, οὐδὲν ἂν κωλύσειε τὴν ἀνατολικὴν θρησκείαν ἐκταθῆναι ἐφ' ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ὃ συνάψει πάντως τοσαῦτα ἔθνη πρὸς μίαν σύμμαχίαν. ὃ βίβιον τοῖς Δυτικοῖς εἰκότως ἔσται, ἵν, οὐν μὴ γένηται τοῦτο, πάντα λίθον κινουσιν, εἴπως δυνήσονται τοῦτο κωλύσαι. ὁ δὲ τούτο καὶ ἐξ ἧν προπαρασκευάζουσιν ἐν τῇ Συρίᾳ, εἶγε μέμνησαι, ἃ ἐλέγετο πέρυσσι περὶ τῶν ἱερέων ἐκείνων, οὓς ὁμοστόλους τοῖς ἡμετέροις αὐτοὺς ἐκ παντὸς τρόπου ἀμφιέσαι ἐσπούδασαν, ὅπως καὶ τῆς περιβολῆς ὡς πλείστοις τῶν ἡμετέρων ὁμοδόξων αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ δολώματος, εἰς τὸν ἑαυτῶν ὑπαγάγαντο κύριον· ἢ γάρ;

Ἄνδ.—Ἀληθῆ φῆς. τσαύτης γὰρ θύρας τυχεῖν ὃ ἐκ τῆς ἐσπέρας ποντίφηξ οὐδε πώποτε ἔληξεν ἐφιέμενος· ἀλλὰ τίς ἀνάγκη σοι ἐκ τούτων κατάκλειστος ὧδε μένειν;

Θεόφ.—Ἐγὼ δαὲ δου θλίβει με τὸ ὑπόδημα· σὺ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστιν, ὅπως μὴ πειραθῆσεται ὑπ' ἐκείνων ἢ ἀνατολικῆ Ἐκκλησία οὐχ ὡς θουλομένων εἰλικρινῶς ἐνωσαι συναρμόσαντας τὰ διεστῶτα εἰς μίαν κωνωνίαν· τούτου γὰρ αὐτοῖς ἦττον μέλει· ἀλλὰ λόγῳ πολιτικῷ ἐκ σκευωριῶν θελόντων πεῖραν ἡμῶν λαβεῖν, εἶγε νεύοιμεν τὰ κείνων ἐν τῇ πίστει μεταφρονῆσαι· ἐπὶ τούτῳ οὐν λόγῳ ἐσθ' ἔτε προτεινοῦσιν ἡμῖν τὴν ἐνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ταῦτα ὡς ἐν πλήρῃ ἐλευθερίᾳ ἐλπίζοντες διαφθερεῖν πολλὰς τῶν ἡμετέρων. ὧν εἰσὶν οἱ ἑκατὸν χρυσῶν ἀνταλλάττοντ' ἂν καὶ πίστιν καὶ πατρίδα. Πρὸς ταῦτα τοίνυν φροντίζων ἀπέδωκα ἑμαυτὸν τῇ μελέτῃ, ἀναλογιζόμενος ἐκ τῶν Γραφῶν, οἷς ἔξομεν ἀντιμβάλλειν εὐστόχως τοῖς παρ' ἐκείνων προτεινουμένοις· δεῖ γὰρ δὴ Σύνοδον, οὐκ' οἷδ' ὀπότε, περὶ τούτου ἡμῖν γενέσθαι πρὸς ἐκείνους, ἐν τῇ ἀνάγκῃ ἔσται ἴσως καὶ ἡμᾶς ἀμφοτέρους παρεῖναι.

Ἄνδ.—Εἶτα τί πρὸς τοῦτο; ἡμῶν οὐκ ἴομεν τῶν ἡμετέρων προμάχεσθαι δογμάτων, ἀπὸ τῆς ἱερᾶς Σιών τὰ ἀμυντήρια λαθόντες ἔπλα;

Θεόφ.—Ἰομεν πάντως, ἀλλὰ δεῖ ἡμῖν καὶ προαγώνων, ἵνα μὴ τι ἐκτραπέντες ὑποσκελισθῆμεν πῃ ἀπροσδοκῆτως ἐν τῷ ἔργῳ, ἀλλ' ἐπέλθοιμεν αὐτοῖς θαρραλαιότερον γεγεννημένοι· κατὰ γὰρ τὸν Εὐριπίδην «Ἀσφαλῆς δὲ ἔστι ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης». ὄρα, γὰρ ὅπως καὶ ταῖς δίκαις, οὐχ ὅπως τὰ ἑαυτῶν οἱ κατηγοροῦντες κατασκευάζειν μελετῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἃ ἐποίουσιν αὐτοῖς οἱ ἐναγόμενοι ἐν τῇ ἀπολογίᾳ, καὶ ταῦτα φροντίζουσιν. ὅπως χρῆ ἀνασκευάζωσιν, σι, ἵνα μὴ ἐξ ἀπροσδοκῆτων αὐτοῖς ἐπιπεσόντες, ταράξωσιν τοὺς δικαστὰς τῇ πιθανολογίᾳ ὡστ' ὑπὲρ αὐτῶν ἐπενεγκεῖν τὴν ψήφον, ὃ περὶ πλείστου ἡμῖν ἂν εἴη ποιητέον· δεῖ γὰρ φροντίσαι οὐχ ὅπως ὃ,τι ἐροῦμεν, ὑπὲρ ἑαυτῶν δογμάτων, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον καὶ ἔτι ἀντροῦμεν οἷς ὑπὲρ

ἑαυτῶν παρέξουσιν ἐκεῖνοι λόγοις· δῆλον γάρ, ὅτι ἤξουσι συντεταγμένοι, καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως, δόλιοι ὄντες, οὐ παρρησιάζονται πρὸς ἡμᾶς ἐκ μελέτης πολυπλόκων σοφισμάτων. Τούτων οὖν τὰς λόγους, εἰς ἐπειροδόμενοι ἀντιτενοῦσι, χρῆ ἡμᾶς προμελετήσαι, ἵνα ἔχωμεν ἀνασκευάσαι μὲν ἐτοίμως τὰ ἐκείνων, θεβαιῶσαι δὲ τὰ ἑαυτῶν ἀνευ κινδύνου. εἶδος γὰρ μὴ ἀπὸ πολλῶν ἐκεῖνοι σοφισμάτων πεφραγμένοι πρὸς ἀφράπτους ἐπιπεσόντας ποθὲν ἡμῖν ἀπροσδοκῆταις οὖσιν καὶ ἀνορταλίσαντες, ὡς ὁ Ἀλέκτωρ, δόξωσιν ἑαυτοῖς λαμπρὰν ἄρασθαι νίκην· ἢ οὐ μέμνησαι, ἃ ἐσκευώρηται ἀρτίως ἐν τῷ κοινῷ Συλλόγῳ, τῶν ἀμφὶ τὸν Μαυροκορδάτον, μεθυόντων ἀποχθεῖτης δωροδοκίας, πᾶσαν σπουδὴν παουμένων, ὅπως διελόντες τὸς βουλευτὰς ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐωλοκρασίας διὰ πολλῶν κλεμμάτων προδῶσι τὰ τῶν Ἑλλήνων ξένους Βαυαρῶν τε καὶ Ἀγγλογάλλοις, καὶ ταῦθ' ἃ εἴρηται περὶ θρησκείας ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τεσσαρακοστῷ τῶν ἄρθρων; Ἴσασι γάρ, πονηροὶ ὄντες, ὅθεν δυνήσονται τῷ χρόνῳ τὴν ἡμετέραν τειχορυχῆσαι ἐκκλησίαν.

Ἄνδ.— Εἶτα πρὸς ταῦτα ἀποδειλιᾷς αὐτός, ὦ Θεόφιλε, ὅπῃ ἀκούεις αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λέγοντος, ἐγὼ ὑμῖν δώσω στόμα καὶ σοφίαν, ἢ οὐ δυνήσονται ἀντειπεῖν πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν; μὴν ἐκλείψουσι παρ' ἡμῖν τῆς εὐσεβείας στρατιῶται; Εἰσὶ γὰρ εἰσὶ καὶ παρ' ἡμῖν ἄνδρες σοφοί, ὧν οὔτε ζήλω πίστεως, οὔτε γνώσει τῆς θείας Γραφῆς, οὔτε λόγων δυνάμειος, οὔτε φιλογένεια, οὔτ' ἄλλω οὐδενὶ ἐκεῖνοι· ἂν ὑπερτεροῖεν, εἰ μὴ τις εἴποι τῇ θείᾳ καὶ τοῖς ὅπλοις, ὡς ἐπὶ τῆς σταυροφορίας· ἀλλ' οὐκ ἂν οὐδ' οὕτως, οὐδ' ἂν παντάπασιν ἀναισχυντῶσιν. Εἰσὶ γὰρ καὶ ἡμῖν σύμμαχοι, ὅσον γε ἐνεκα τούτου, εἰσὶν ἐξωθεν καὶ οὗτοι ἰσχυροί, καὶ τῇ θείᾳ ἐνοπλισμένοι δοθηεῖα· ἢ δηλαδὴ.

Θεόφ.— Πῶς γὰρ οὐ; διὸ καὶ οὐδὲν τέλος, εἶμαι, τῶν μελετωμένων τοῖς ἐναντίοις χρηστὸν ἔσται· οὐδὲ γὰρ ἀπὸ ὀρθῆς καὶ ἀπλανοῦς γνώμης, οὐδὲ ζήλω πίστεως καὶ ἀληθείας εὐαγγελικῶς τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν προσθήσονται ἔνωσιν εἰς μίαν ἁρμονίαν. ὁ γὰρ μακαριώτατος αὐτῶν Ποντίφηξ, οὐράνιος ὢν καὶ τῆς γῆς θαίνων κατ' αὐτούς, καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν θεάνθρωπον Ἰησοῦν αἰόμενος μερίσασθαι τὴν βασιλείαν, οὐκ ἀνέξοιτο ἐνδοῦνα· τοῖς φανουμένοις ἀληθέσι, καὶ παραστῶσιν ὑπὲρ ἡμῶν Ἄγγελοι δημηγοροῦντες· καὶ ἐκεῖνος προειδὼν, οὐ χίλια ἔτη, ἀλλὰ μύρια ἐσόμενος ἐν τῇ κολάσει· διὸ φημι ἄμεινον εἶναι, εἴποτε γένοιτο Σύνοδος περὶ τούτων, πρὶν εὐλόγους ἔλθειν, μηδὲν ἄλλ' εἰπεῖν, ἢ ἐκθετοῦ τῆς ἀνατολικῆς πίστεως αὐτῆς προθεῖναι· ὡς εἰ μὲν ὁμολογήσειαν πρὸς ἡμᾶς ταύτην, καλῶς δεξόμεθα αὐτούς εἰς μίαν ἐνότητα καὶ κοινωνίαν· εἰ δὲ μὴ, χαιρέτω ἀπιόντες, ὅθεν ἡμῖν προσήλθον· μηδὲ πειρᾶσθαι ἡμῶν ἐτι τῶν φρονημάτων· (τοῦτο γὰρ σπεύδουσιν εὑρεῖν ἐν ἡμῖν, μεταλλεύοντες δόλῳ) μηδὲ συζητεῖν ἐτι, ἃ μὴδ' ἡμεῖς σειςόμεθα αὐτοῖς, μήτ' αὐτοὶ τὰ παρ' ἡμῶν ἀποδέξονται. Πῶς οὖν σοι δοκεῖ, ὦ Ἀνδρόνικε, εἰρησθαι ταῦτα;

Ἄνδ.— Ὡς ἄμεινον τοῦτ' ὦ Θεόφιλε, οὕτως ἀποτόμως βαλεῖν τὴν ψήφον, οὐδὲ γὰρ κείσονται τοῖς παρ' ἡμῶν μετὰ τῆς εὐσεβείας αὐτοῖς ῥηθησομένοις, ὡς ἀπὸ τῆς τοῦ Πάππ, ὡς αὐτοὶ οἶονται, ὁρμώμενοι

ὑπεροχῆς ἢ οὐχ ὀρθῶς, ἔθεν γελοίως ἐπιχειροῦσι πείθειν: Φασὶ γὰρ μετὰ τὸ σχίσμα μηδένα παρ' ἡμῶν ἀναφανῆναι ἄγιον γεγεννημένον, παρ' ἑαυτοῖς δέ, ὡς παμπόλλους!

Θεός.— Καὶ μάλα γε, πολλοὶ γὰρ παρ' ἐκείνοις ἐκτερόχθησαν τοιοῦτοι, πριάμενοι πολλοῦ παρὰ τῆς χαριστοδότητος μακαριότητος τῆν ἑαυτῶν ἀγιωσύνην. Χαλκεὺς γὰρ καὶ σφυρηλάτης ἄριστος καὶ ὑπὲρ τὸν Ἡφαιστον αὐτὸν γέγονεν ὁ τὰς τῆς τῶν οὐρανῶν Βασιλείας κλεῖς κατέχων σεβασμιώτατος Ποντίφηξ· ἐν δὲ ἐκεῖνο μόνον τῆν ἐκείνου σύνεσιν ἐσφηλεν, ὅτι πλάστῃς ἁγίων αὐτοχειροτόνητος γεγεννημένος, οὐκ ἐμνήσθη προσθεῖναι αὐτοῖς ἐκ τῆς ἑαυτοῦ χάριτος καὶ τοὺς τῆς ἀγιωσύνης χαρακτήρας, οἳ ὡν γνωσθεῖεν ἂν ἐκείνοι τοιοῦτοι ὄντες· δεῖ γὰρ δεῖ τρία τιμὰ προσθεῖναι τοῖς Ἁγίοις, ὀρθοδοξία, εὐσεβεία, θαύματα, ὡν τὸ μὲν ὁμολογεῖν ἐστὶν ὀρθῶς τῆν τρισυπόστατον οὐσίαν κατὰ πάσας πᾶσῶν τῶν ὑποστάσεων ἰδιότητος, τὸ δὲ ταῖς τοῦ Κυρίου ἐντολαῖς ἐμμένειν οὕτως, ὥστε καὶ δι' αἵματος πρὸς πάσας τὰς περιστάσεις ἀντισθῆναι· τὸ δὲ τρίτον τὸ μαρτυρηθῆναι ὑπὸ Θεοῦ διὰ θαυμάτων ὡς τοιούτους· τί γὰρ ἂν εἴη θαῦμα, ἢ τοῦτο αὐτὸ μαρτυρία δι' ὑπερφυοῦς σημείου παρὰ Θεοῦ ἐνεργουμένη; ἀλλ' ταῦθ' ὁ Πάπας οὐκ ἠδουλήθη συνιέναι, οὐδ' ἐμνήσατο ἐμπνεῦσαι αὐτὰ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ἡγιασμένοις. Μὴ δ' ὦ Ἄριστε Ἀνδρόνικε, χάρισαί μοι ἀκούσας εἶπὲ κακεῖνο τοὺς μὲν γὰρ πρὸ τοῦ σχίσματος ἁγίους ἡμεῖς τε τοὺς ἐκείνων, κακεῖνοι τοὺς ἡμῶν ἀποδεχόμενοι σέβουσιν εἶπὲ ἡμεῖς μὲν ὡς εἰδότες ἐκείνους ἡγιασθέντας ὑπὸ τῷ δόγματι, ὃ καὶ ἡ πρώτη Σύνοδος ἐπεκύρωσεν ἐν τῷ Συμβόλῳ· αὐτοὶ δὲ τί παθόντες ἀποδέχονται τοὺς ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς τῆν τοῦ Πνεύματος ἐκπόρευσιν ὁμολογοῦντας; εἰ μὲν ἐσφαλμένοι ἐν οἷς ἐδόξαζον ἐκείνοι ἦσαν, καὶ τοῦ πρώτου ἐκπεπτωκότες χαρακτήρος, πῶς ἐδύναντο μαρτυρηθῆναι παρὰ Θεοῦ διὰ θαυμάτων; Εἰ δὲ εἴσι τοῦτο, καὶ τοῦθ' ἡμῶν καὶ αὐτοὶ συνομολογοῦσι, πῶς οἱ παρ' αὐτοῖς μετὰ τῆν καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ προσθήκησιν συνδοξασθεῖεν ὁμολῶς τοῖς πρὸ τούτου ἡγιασθεῖσι; λαμπρὰ γὰρ τοῦ τ' ἐστὶν ἀντίφασιν· δεῖ γὰρ δυοῖν θάτερον ἢ τὸ πρὸ τοῦ σχίσματος φρόνημα περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος ὀρθόδοξον εἶναι, ἢ τὸ μετὰ ταῦτα τὸ ἐκ τῆς προσθήκης· ἀλλ' ἐκεῖνο ὁμολογῆται διὰ πολλῶν θαυμάτων τῶν ὑπὸ Θεοῦ μαρτυρηθέντων, ὡς καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσι, σεβόμενοι ἐκείνους· τὸ μετὰ ταῦτα ἄρα τῶν Παπικῶν δόγμα κακὸδοξόν ἐστι, καὶ δεῖται ἐπανορθώσεως· εἰ γὰρ ὁμολογοῦσι, τοὺς πρὸ τοῦ σχίσματος ἁγίους ὀρθόδοξους γεγονέναι, καὶ ὡς εὐσεβεῖα διαπρέψαντας εὐφημίζουσι, καὶ θαύμασι ταῦτ' ἄμφω προσβεβαιωθῆναι πιστεύουσιν, ἀνάγκη πᾶσα ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐκόντας ἄκοντας, εἶτι ἐσφάλησαν παραχαράξαντες τῇ προσθήκῃ τὸ τῆς πίστεως Σύμβολον. οὐ γὰρ ἂν εἴποιεν, ὅτι ἐνδεές τι ἀνεπλήρωσαν ἐν ἐκείνῳ, ὡς αὐτοὶ προσποιῶνται. ἀλλ' ἰδιότητα μὴ οὐσαν τῷ ἁγίῳ πνεύματι προσθέντες, ἐλασφημίαν ἀντικρὺς εἰσι προστεθηκότες. Ἰστοῦσαν γὰρ, ὅτι εὐσεβέστερος γένοιτ' ἂν ἄλλος ἄλλον, ὀρθοδοξότερος δ' οὐ· τὸ μὲν γὰρ, ἐν τῇ τῆς πράξεως ποιούτῃ καὶ προσότητι θεωρούμενον, ὑφίεται τε καὶ ἐπιτείνεται τὸ δὲ ὀρθόδοξον, ἐν τῷ φρονεῖν θηρεῖον τὸ

ἀτρεκές, ὃ ἐν ἐνὶ σημείῳ περιορίζεται, ὡς αὐτὴν τὴν οὐσίαν ἀνιχνεύον τοῦ πράγματος, τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον εἰκότως οὐκ ἐπιδέχεται. οὐδὲ γὰρ τὰ τρία καὶ τέσσαρα τριαίτερα καὶ τεσσαραίτερα γένοιτ' ἂν ταῦτα γὰρ ἐπίτασιν τε καὶ ὕφεισιν ἀγνοοῦσι παντάπασιν· ἄλλως δὲ ἐκατέρωθεν τῆς ἑαυτῶν ἐκπεσοῦνται ὑπάρξεως. ὃ πάθειεν ἂν οἱ Παπικοί οὔτοι, οἱ ἀπ' ἐρθοδόξων ἐρθοδοξότεροι οἰόμενοι γεγενῆσθαι, εἰ μὴ θατέρου τοῖν δυοῖν, ὅπερ ἔφη, ἀπόσχοντο, ἢ τοὺς πρὸ τοῦ σχίσματος ἀγίους μηκέτι πρεσβεύειν, ἢ τοιούτους ὁμολογοῦνται, ἀπαρνήσασθαι τοὺς ἑαυτῶν μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῆς τοῦ Ἡφαίστου σφύρας πλαστουργηθέντας. Τί οὖν σοι δοκεῖ, ὦ Ἀνδρόνικε, οὐκ ἐρθῶς εἴρηται ταῦτα;

Ἄνδ.— Ἄριστά γε· εἰ γὰρ βούλοιντο μὴ περιπεσεῖν ἀντιφάσει, ἀνάγκη τοῖν δυοῖν θάτερον παραδέξασθαι.

Θεόφ.— Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ σοι συνδοκεῖ, μένωμεν ἐν τούτοις, καὶν βραχέα ὡσιν, ὡς γε ἐν ἡμῖν αὐτοῖς· ἔσται δὲ ὅτε, ἐπειδὴν ἀναιρεθῆ ἡ σελίγη, εἰρήσεται πλείω ἀπὸ πλείονος παρρησίας.